

ORUÇ VE NEFİS TERBİYESİ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili ve değerli Akra dinleyicileri!

Size Avustralya'dan bu konuşmamı yapıyorum, canlı yayındayız.

a. Avustralya'dan İzlenimler

Avustralya'nın doğusunda sahilleri çok güzel olan, çok meşhur olan bir yer var; (*Surfer's Paradise*) "Denizde sörf yapanların cenneti" veya "*Goldcoast*" "Altın Sahiller" filan diyorlar. Çok güzel yerler... Orada Brisbane diye bir şehir var. O şehirden yüz otuz kilometre kadar batıdayız, yâni dağlardayız, yayladayız.

Denizden bu tarafa doğru, batıya doğru gelince yeşil ormanlar var, okaliptüs ağaçları ve diğer ağaçlar var, ama hakim ağaç okaliptüs ağacı... Dağlar yükseliyor. Bunlar bütün Avustralya'nın doğusunu kuzeyden güneye kadar dört bin, beş bin kilometre böyle uzanan, kat eden, devam eden dağlar. Büyük bir silsile bu... Bu dağların yaylası olan bir yerdeyiz. Toowoomba isminde bir kasabada bulunuyoruz.

Biz cumayı kıldık sevgili Akra dinleyicileri! Buraya yakın Gatton isminde bir kasabada Türklerin bir cemiyeti varmış, bir de küçük ev şeklinde mescidleri varmış diye duyduk.

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Cumayı orada kıldık. Kendimiz burada aile eğitim çalışmaları yapmak için on bir günlüğüne bu Toowoomba şehrindeyiz, yayla şehrinde. Çok güzel bir şehir... Biraz ondan da bahsetmek istiyorum size, ibret olsun diye.

Cumayı kılmak için, otuz kırk kilometre Brisbane tarafında olan, Brisban'la aramızda olan o kasabaya [Gatton'a] gittik. Oradaki Türklerin camisini bulduk, derneklerini bulduk. Onların odalarının hepsini doldurduk, bahçeye taşıttık. Şöyle yüz elli iki yüz kişi, kalabalık. O kasabadaki herkes böyle hayret ettiler, dikkatlerini çektik yâni hepsinin... Orada güzel, feyizli, tatlı bir cuma namazı oldu. Vaaz ve hutbe oldu. Biz namazı kıldık.

İkindiyi de buraya Toowoomba'ya döndük. Toowoomba'da üniversitenin bahçesi çok geniş, her taraf yemyeşil, çayırılık. Çok koyu gölgeli ağaçların altında, çayırda ikindi namazını kılalım dedik, ezan okuduk, kâmet getirdik. Kadınlar, erkekler iki yüz kişiyiz biz burada. İkindi namazımızı kıldık, ikindi namazından sonra konuşma yaparken, sizinle canlı yayın bağlantımız hakkında haber geldi, şimdi sohbet yapıyoruz. Yâni siz daha cumayı kılacaksınız bir iki saat sonra. Biz cumayı kıldık, cuma gününün ikindisini bile kıldık.

Buraları çok geniş, güzel yerler. Bu şehir Toowoomba şehri. Bütün Avustralya'nın şehirleri güzel ama, burasının havası çok güzel diyorlar. Avustralya'nın havası en güzel olan, yayla havası olan güzel şehirlerinden birisi. Hakikaten böyle

buzlu limonata gibi yaz gününde tatlı tatlı, püfür püfür esen güzel bir havası var, sağlam bir havası var. Zenginler Brisban'dan buralara gelip köşkler tutuyorlarmış.

Çok güzel parkları var. Bu parklar dolayısıyla belediyede çalışan kardeşlerime sevgiyle, selâmla bir şeyi işaret etmek, hatırlatmak istiyorum: Yâni bizim şehirlerimizde, kasabalarımızda, köylerimizde yeşillığe az yer ayırmışız, halkın istifadesi için parklara çok az yerler ayırmışız; ama bunlar öyle yapmıyorlar. Meselâ, bu Toowoomba şehri, parklar şehri diye tanınmış bir şehir. Böyle bir parkına uğradık. Tam tepenin üzerinde, bütün Brisbane tarafına doğru ova ayaklar altında. Şahane bir manzara, çok güzel böyle manzaralı yerler... Halka tahsis etmişler. Geniş çayırılık, çimenlik, ağaçlık yerleri halkın istifadesine sunmuşlar.

Bizim de artık belediyelerimiz böyle yapmalı! Yâni evleri böyle birbirine sıkışık yapmamalı! Halkın istifade etmesi için, rahat nefes alması, dinlenmesi, çoluk çocuğuyla gidip oralarda biraz şöyle gözünün, gönlünün ferahlaması, açılması için parklara önem vermeliyiz. Bu şehrimiz, bizim aile eğitim çalışmaları için üniversitenin yanındaki öğrenci evlerini tuttuğumuz şehir, parklarıyla tanınmış bir şehir. Çok güzel bakıyorlar.

Size Avustralya'nın bir şeyini daha hatırlatmak istiyorum: Avustralya'da ağaç ve çiçek çeşitleri çok fazla. Çiçekli ağaçlar fazla. Yâni kocaman ağaç tepeden tırnağa kıpkırmızı, veyahut

sapsarı, veyahut pembe renkli... Böyle her tarafa bakıyorsunuz, mest oluyorsunuz, Yâni gözünüzün gördüğü her yerde son derece değişik ağaçlar. Servilerin renkleri, çamların, diğer ağaçların renkleri, çiçekli ağaçların çiçekleri, kokuları... Çok önem vermişler temiz havaya, yeşilliğe, çiçeğe, intizama... Sokaklar çok geniş. Yâni ara sokaklar bizim caddelerimiz kadar geniş.

Ben de üzülüyorum bizim şehirlerimiz şöyle biraz geniş, ferah olmalı, şöyle ibadet ve taat yapmak için insanın gönlü şen olmalı diye düşünüyorum.

İşte böyle bir yerden, size bu cuma konuşmasını yapıyoruz. Allah vazifeli kardeşlerimize, belediyelerde çalışan kardeşlerimize güzel hizmetler yapmayı nasib eylesin... Halkımız için böyle güzel, dinlence yerleri, kır sefası yapma imkânları sağlasınlar diye bunları bu arada söyledim.

Kandil günü geçti, Berat kandili geçti. Çok önemli bir kandildi. Peygamber Efendimiz SAS'in hadis-i şerifleriyle ikaz ettiği, önemini beyân ettiği bir geceydi. Kendisinin de sabaha kadar, ayakları şişinceye kadar ibadet ettiği, ihyâ ettiği gecelerden birisiydi. Artık Ramazan'a on beş günden az kaldı. O münasebetle, size oruçla ilgili bir hadis-i şerif okuyarak başlamak istiyorum sohbetime...

b.Oruç İbadetin Kapısıdır

Peygamber SAS Efendimiz'den, rivâyet edildiğine göre şöyle buyurmuşlar:¹

إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ بَابًا وَبَابُ الْعِبَادَةِ الصِّيَامِ

(هناد عن ضمرة بن حبيب مرسل)

RE. 128/9 (*İnne li-küllü şey'in bâben, ve bâbü'l-ibâdeti's- sıyâmü*)

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(*İnne li-küllü şey'in bâben*) “Her şeyin kapısı vardır...” Evin kapısı vardır, bahçenin kapısı vardır, dükkânın kapısı vardır, bir giriş yeri vardır. Her şeyin bir kapısı vardır. Meselâ, kabrin de kapısı ayak tarafı imiş. Yâni bir kabri ziyaret ettiği zaman insan, mevtânın ayak ucu tarafından doğru böyle bakarsa, o tarafta durursa; o zaman, sanki kapısından onu ziyaret ediyor gibi olur.

“Her şeyin bir kapısı vardır, (*Ve bâbü'l-ibâdeti's-sıyâmü*) ibadetin kapısı da oruçtur.” diyor Efendimiz.” Evet, orucun kendisi ibadettir ve

¹ Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.500, no:1423; Hünnâd, *Zühd*, c.II,

s.358, no:679; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.128, no:1032; Damre ibn-i Hubeyb Rh.A'ten.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.330, no:4992; İbn-i Hacer, *Metâlib-i Âliye*, c.III, s.320, no:1049; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.713, no:23586; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IX, s.164, no:8150.

insanın âbid, zâhid olmasının yolunun başlangıcı da gene oruçtur. Yâni oruç tutarak başlar.

Oruçta ne oluyor?.. Biliyorsunuz, insan meşrû arzularını, yâni Allah'ın helâl kıldığı, haram değil normal arzularını Allah rızası için dizginliyor, frenliyor, yapmıyor, yemiyor, içmiyor vs. Nefsinin arzularını tutuyor. Buna oruç diyoruz. Bir zamana kadar tutuyor. Fecirden, imsak zamanından akşam güneş batıncaya kadar, yemiyor, içmiyor, cinsî münasebet evli insanlar için olmuyor. Derken akşam olunca iftar vakti geliyor, orucunu açıyor.

Bu bir eğitimidir. Ne yapmış oluyor insan?.. Kendisinin çok tabii, doğal, yâni her canlıda olan şiddetli arzularını frenlemesinin idmanını yapmış oluyor. Yâni, meselâ tavuk da yemek ister, kuş da yemek ister, koyun da yemek ister, kuzu da yemek ister, balık da yemek ister; evde akvaryumda balığınız varsa, onun da yemlenmesi lâzım! Her insanın, her canlının, her yaşayanın gıdası var. Şimdi bu gıdanın alınması onun hakkı... O gıdayı almak için çalışıyor, çabalıyor ve acıktığı zaman, gıdaya ihtiyacı olduğu bir his duyuyor içinden, acıkıyor, yutkunmaya başlıyor, yiyecek şey aranmaya başlıyor, parası varsa gidiyor, alıyor. Yoksa karnımı nasıl doyurabilirim diye çaresine bakıyor. Karnında ağrılar, şeyler başlıyor, iştahı kabarıyor filan... Evet bu kuvvetli arzu yâni.

İşte bu kuvvetli arzuyu tutması bir idmandır, bir Avrupalıların tabiriyle egzersizdir, bir çalışmadır, bir alıştırmadır.

Kendi kendisini insan alıştıırıyor. Bak çok kuvvetli bir arzu, çok haklı bir arzu, yerinde bir arzu. Vücudunun da ihtiyacı var gıdaya. İçeriden ses geldi, işaret geldi, duygu geldi. Yemek yemesi lâzım ama

tutuyor. Ne kadar tutuyor?.. Kahvaltı etmiyor, öğle yemeği yemiyor, ikindi çayı içmiyor, akşama kadar, benzi sararıncaya kadar, ağzı kuruyuncaya kadar, gözleri baygınlaşıncaya kadar...

Şimdi tabii yaz günlerinde oruç zor. Avustralya'da şimdi yaz günündeyiz sevgili dinleyiciler! Yaz gününde bunların oruçları uzun sürecek tabii. Saat diyelim ki beş buçuktan, altıdan başlayacak, akşam yedi buçuğa, yediye kadar devam edecek. Yâni beşten beşe on iki saat, on dört, on beş saat oruç tutacaklar. Ama biz Türkiye'de orucu kısa tutacağız. Çünkü kış mevsimindeyiz. Gündüz kısadır, bizimki daha kısa olacak ama, ne de olsa kahvaltı yemiyor, yemek yemiyor, ikindide bir şeyler atıştırmıyor... Arada susadığı zaman veya acıktığı zaman bir şeyler atıştırdı oruçlu değilken; tutuyor kendisini...

İşte bu bir alıştıırmadır. Neye alışıyor insan?.. Nefsinin arzularını frenlemeye, dizginlemeye, tutmaya alıştıırıyor. Niçin lâzım bu alıştıırma?.. Bu çalışma niçin yapılıyor? Çünkü:

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي

(يوسف: ٥٣)

(İnne'n-nefse leemmâretün bi's-sûi illâ mâ rahime rabbî.) [Çünkü nefis, Rabbimin merhameti olmadıkça, kötülüğü emreder.]

(Yusuf, 12/53) İnsanın içindeki nefsi, yâni egosu, yâni insanın içindeki beni, iç varlığı bir şeyler ister. İstek insanın içinden doğar. Yemek ister, içmek ister, yatmak ister, uyumak ister; canı sıkılır, eğlenmek ister; büyür, evlenmek ister... Yâni, istekleri çoktur. Nefsin, yâni insanın içinin, beninin arzularına, isteklerine hevây-ı nefis derler. Yâni nefsin hevâsı, istekleri. Veyahut şehvât- ı nefsâniyye, insanın nefsinin şiddetli arzuları demek. Şehvet, şiddetli arzu demek... Meselâ yemeğe karşı iştiha diyoruz buna, o da şehvet, yâni yemeğe karşı şiddetli istek.

(*Inne'n-nefse leemmâretün bi's-sûi*) "İnsanın nefsi, normal itibariyle kötülükleri ister." Kanun tanımaz yâni. Kanun, ahlâk, nizam, örf, töre, din, iman şunu yapmayın dese bile, nefis onu tanımaz, yapmak ister. Yâni kötülük de olsa, ayıp da olsa, günah da olsa yapmak ister, kötülüğü emreder nefis. Ama günahın işlenmemesi lâzım! Toplumun aleyhine olan şeyin yapılmaması lâzım! Konunun komşunun, toplumdaki insanların aleyhine olan şeylerin yapılmaması lâzım! Komşuya zarar vermemek lâzım! Yanındaki hayat arkadaşına, çoluk çocuğuna zarar vermemek lâzım!.. Demek ki nefis istiyor ama, akıl, mantık, din, iman, adâlet onun yapılmamasını gerektiriyor.

O halde insan ne yapacak?.. İsteğini frenleyebilecek, isteğini dizginleyebilecek. Nefsini tutabilecek, istediği halde bir şeyi yapmayabilecek. Ama kolay değil...

İşte yapıverir. Komşunun elmalarını kırmızı kırmızı dalında görünce, çocuk dayanamaz, koparıverir. Anasından da korkar, babasından da korkar; görürse benim bacaklarımı kırar, döver beni, azarlar diye korkar ama, gider koparır. Neden? Canı o elmayı koparmak istedi. Şimdi bahar gelsin, erikler olmaya başlasın. Can erikleri daha böyle tatlanmadan, ekşi ekşi iken, mahallenin çocukları ağaçlara tırmanırlar. Ev sahibinin izni olmadığı halde bahçeye atlarlar, koparırlar.

Bu nedir?.. Bir çeşit hırsızlık... Küçük bir hırsızlık, masum bir hırsızlık... Masum değil ama, çocuk masum olduğundan, işte aklı ermiyor. Ama ileride bunu devam ettirirse, bu bayağı bir hırsızlık olur, mahkemede biter, hapiste biter. Hayatı mahvolur.

O halde ne yapmak lâzım?.. Küçükten sabretmeye alıştırmak lâzım!

“—Anneciğim canım çok istiyor yemeyi...”

“—Çok istiyor ama, istese de, bazı şeyleri istemene rağmen almamaya alışmalısın, tutmaya alışmalısın.” diyoruz, çocukları öyle yetiştiriyoruz.

“—Bak oraya el uzatma! Senin olmayan şeyi alma! Kardeşinin önündeki şeyi alma! Başkasının oyuncağını alma!..”

Meselâ, birisinin evine misafirliğe gidiyorsunuz, geliyorsunuz.

Bakıyorsunuz, çocuğun elinde bir oyuncak...

“—Aa, ne bu oyuncak evladım?..”

“—İşte orada gördüm, aldım.”

Çocuk tabii oyuncağı seviyor, otomobil veya bir şey. Annesinin, babasının haberi yokken alıyor. Hemen annesi alıyor, götürüyor,

“—Bizim çocuğun cebinde kalmış sizin çocuğun oyuncağı.

Buyurun!” diyor

“—Aa, kalsaydı, ziyanı yok.” filan...

Olmaz! Ziyanı var. Çocuğun onu almaması lâzım, tutması lâzım!

Çocuklarda bu böyle olduğu gibi, büyüklerde de büyük çapta böyledir. Büyük insanlar da, küçük oyuncak isteğinde değil ama, büyük isteklerde bulunurlar. O büyük isteklerin de dizginlenmesi lâzım!..

İşte kâmil insan olmak, olgun insan olmak, arzularına hakim olmakla kâimdir. Arzularına hakim olabilen, aklını mantığını kullanabilen, nefesine kapılmayan, rüzgârda sürüklenmeyen, gelen geçen esintilere göre yönünü değiştirmeyen insan makbuldür. Öyle olması lâzım, insanın iradesinin çelik gibi olması lâzım!..

Bu da bir terbiye işidir. Terbiyenin bir adımı, “Bu iyidir, bu iyi değildir.” diye, iyiyi kötüyü öğretmektir. Ama öğretmek yetmez, bir de uygulatmak lâzım!..

Çocuğa öğreteceksin, uygulatacaksın...

Öğrenciye öğreteceksin, uygulatacaksın...

Kendin öğreneceksin, uygulayacaksın...

İşte nefsinı tutmayı uygulamak da, oruçla olur. Onun için, oruç çok kıymetli bir ibadettir. Bir hadis-i kudside Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:²

² Buhârî, *Sahîh*, c.XXIII, s.11, no:6938; Müslim, *Sahîh*, c.VI, s.19, no:1946; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.234, no:695; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.234, no:7194; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.45, no:1235; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.232, no:8492; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.III, s.269, no:1649; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.235, no:7898; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.IV, s.279, no:3285; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2675; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.379, no:7723; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.288, no:921; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VI, s.476, no:2507; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.5, no:8986; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.269, no:541; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.174, no:1120; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.273; İbn-i Hibbân, *Tabakâtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.66, no:254; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIII, s.219; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.99; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.345; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.162, no: 1955; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XI, s.371; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.806, no:1151; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.397, no:2183; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.232, no:7174; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.232, no:8492; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.286, no:1005; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.273, no:8117; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.90, no:2523; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2677; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.288, no:921; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.5, no:8986; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VII, s.394, no:2181; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.90, no:2521; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.167, no:915; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.177, no:4478; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.349; Hz. Ali RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VII, s.395, no:2182; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.446, no:4256; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.98, no:10078; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.90, no:2522; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.213, no:3691; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.316, no:907; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.59, 141; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.IV, s.309, no:3391; Vâsile ibn-i Eska' RA'dan.

İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.1254; Ebû Meysere RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.404; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.445, no:23576-23629 ve 24271-24290; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.416, no:5071-5080; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.VIII, s.275, no:7293; 34004, 40317.

الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ

(خ.م. عن أبي هريرة)

(*Es-savmü lî, ve ene eczî bihî*) “Oruç benim içindir, onun mükâfâtını ben vereceğim!” buyuruyor. Çünkü, oruç Allah rızası için tutulur. Orucun gerçekten tutulup tutulmadığını da, ancak Allah bilir. Onun için, orucun mükâfâtı çoktur.

İnsan oruç tutarak nefsini yenmeyi, arzularını dizginlemeyi öğrendi mi, artık iyi insan olmanın yolu açılır. Yâni, kapısı budur işin; artık faziletin sahasına girmiştir. O fazilet yolunda ilerledikçe, olgun bir insan olur, herkesin sevdiği bir insan olur, herkesin saydığı bir insan olur. Hakîkaten pırlanta gibi bir insan olur. Kaymak gibi olur, lokum gibi olur... Artık neyi severseniz, o kelimeyi kullanın; çok iyi bir insan olur. Evliyâ olur, Allah’ın sevgili kulu olur. Hem kulların sevdiği, hem Allah’ın sevdiği bir kul olur.

İşte bunun yolu ne imiş?.. Bu bir bahçeyse, bu bir ayrı âlemse, buraya bir kapıdan girilecekse; bu ibadetin kapısı oruçtur. Onun için, el-hamdü lillâh oruç ayı, Ramazan ayı, ümmetin ayı geliyor. Allah o aya, sıhhat afiyetle eriştirsin bizi...

Çünkü, Peygamber Efendimiz Receb ayından dua etmeye başladılar:³

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ

وَشَعْبَانَ وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ

(طس. هب. حل. كر. والديلمي عن أنس)

(*Allâhümme bârik lenâ fî recebe ve şa'bân, ve belliğnâ ramadân*) “Yâ Rabbi, bize Receb ayını, Şa’ban ayını mübarek eyle; ve bizi Ramazan’a ulaştır!” diye dua ederdi.

Ramazan çok güzel bir ay, Peygamber Efendimiz’in çok sevdiği bir ay. Onun için, el-hamdü lillâh biz de sevinçliyiz, biz de seviyoruz. On bir ayın sultanı gelse diye Ramazan’ı özlüyoruz.

Bu konuda pek çok hadis-i şerifler var. Peygamber Efendimiz’in bu hadis-i şerifi bugün karşımıza geldi, Ramazan’a hazırlık babında...

Tabii, eskiden Ramazan’a hazırlanmış toplumlar. İslâm toplumları Ramazan’a hazırlıkta bulunurlarmış. Zenginler zekâtlarını

³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.259, no:2346; Taberânî, *Mu’cemü’l-*

Evsat, c.IV, s.189, no:3939; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.III, s.375, no:3815; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VI, s.269; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.290, no:6494; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXXX, s.57; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.I, s.485, no:1985; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.I, s.161, no:309; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.138, no:18049; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.211, no:554; RE. 532/10; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXXIII, s.24, no:35704, 36125.

bu ayda verirlermiş ki, yoksul insanlar, fakir fukara evine yiyeceğini içeceğini alsın da, Ramazan'a hazırlansın diye, onların Ramazan'ı karşılamaları kolaylaşsın diye tedbir alırlarmış. Toplumda bir Ramazan hazırlığı, önceden böyle başlar imiş.

Tabii ibadet çok çeşitlidir. Hattâ insanın yaşamında her anı ibadet olabilir. Her dakikası, her işi ibadet olabilir.

“—Nasıl ibadet olur Hocam?.. Bir insanın bütün anı, bütün ömrü ibadet olabilir mi, nasıl olur?..”

Evet olur. Nasıl olur: Her şeyi Allah rızası için yaptığı zaman, her anı ibadet olur. Onun için büyüklerimizin bize öğrettiği çok temel gâye nedir?.. Çok esaslı olan, en başta gelen, en büyük harflerle aklımıza, kalbimize yazdığımız ana gayemiz nedir?.. Allah'ın rızasını kazanmaktır. Onun için biz diyoruz ki:

إِلٰهِيْ اَنْتَ مَقْصُوْدِيْ وَرِضَاكَ مَطْلُوْبِيْ

(*İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî*) “Yâ Rabbi, amacım, gâyem sensin! Ben senin rızanı kazanmak istiyorum.” diyoruz. Amacım sensin derken, ne demek istiyoruz?.. “Sana kavuşmak istiyorum yâ Rabbi! Seni tanımak, bilmek, ma’rifetullaha ermek istiyorum; aşkullaha, muhabbetullaha dalmak istiyorum, sevgin gönlümü doldursun istiyorum; sana yakın olmak istiyorum, senin rızanı kazanmak istiyorum!” diyoruz.

Bizim kardeşlerimiz, Allah razı olsun... Şirketlerimiz var, derneklerimiz var yüzlerce, Anadolu'da, yurt içinde, yurt dışında... İşte bazen böyle yurtdışındaki kardeşlerimiz için geliyoruz. Buradaki (Avustralya'daki) kardeş vakfımızın adı da *Ebrar Vakfı*...

Bizim kardeşlerimiz, bizim için bir sancak hazırlamışlar, kocaman böyle bir bayrak. Üzerine yazmışlar: (*İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî*) Bir tarafına da, (*Lâ ilâhe illa'llâh, muhammeden rasûlü'llâh*) yazmışlar. Çok hoşuma gitti. Bunların küçüklerini de, biz her ildeki il sorumlusu kardeşlerimize, hediye olarak verdik.

Şimdi bu Avustralya'daki kardeşlerimiz de bu aile eğitim çalışması için, —on günlük bir yerde toplanıyoruz ya— kısa kollu yazlık elbiseler hazırlamışlar. Bir tarafında, hilâl ve Kâbe var; bir tarafına da, (*İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî*) yazmışlar. Yâni, biz Allah'ın rızasını kazanmak istiyoruz, amacımız, gâyemiz bu...

Böyle olduğu zaman, Allah rızası için yaptığı her iş boyunca, ibadette olur insan... Yâni diyelim ki seyahata çıktı, “Allah rızası için ben falanca yere gideceğim, filânca hayırlı işi yapacağım, döneceğim!” diye. Yirmi gün sürdü, bir ay sürdü. Bütün bu ayı, gecesi gündüzü ile ibadet olur. Çünkü, (*İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî*) dedi, Allah rızası için gitti. Amacı Allah'ın rızasını kazanmak, hayır yapmak... Onun için, sevap olur.

Adam sabahleyin evinden çıktı. Sizler meselâ, evinizden çıktınız... “Ben bugün evimden çıkayım, işime gideyim; helâl iş yapıp, güzel iş yapıp, helâl para kazanayım, çoluk çocuğuma helâl para getireyim; helâlinden yesinler, harama bulaştırmayayım! Harama bulaştırırsam, çocuklarımdan hayır görmem, ailemden hayır görmem. Aman helâl lokma kazanayım!” dedi. Sabah namazını kıldı, besmeleyi çekti;⁴

بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى

اللَّهِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

(د.ت.ح.ب.ق. عن أنس)

(*Bi'smi'llâhi ve bi'llâh, tevekkeltü ale'llâh, lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh!*) dedi, kapıyı açtı, yola çıktı, işine gitti. Tamam, işinden dönünceye kadar, o çalışması müddetince gâyesi iyi olduğundan, o sevabı alır. Bunun gibi...

Bunlar birer misâl... Her şeyi iyi niyetle yaptığı zaman, her anı, her şey ibadet olur. Tefekkür ibadet olur, konuşmak ibadet olur, sükût ibadet olur, uyumak ibadet olur... Yemek yemek ibadet olur, evlenmek ibadet olur... Çocukları terbiye etmek ibadet olur. Hanımların çocukları yetiştirmesi, gece gündüz çocukların kahrını

⁴ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.746, no:5095; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.490, no:3426; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.104, no:822; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.251, no:10090; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.26, no:9917; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Tevekkül Ale'llâh*, c.I, s.40, no:20; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.397, no:41536; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.118, no:23111.

çekmesi, üstünü başını temizlemesi ibadet olur... Evi temizlemesi, temiz tutması ibadet olur... Neden?.. (İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî) kâidesini benimseyip, öyle hareket ettiğinden dolayı, aziz ve sevgili kardeşlerim!..

Biz de her yaptığımız işi, Allah'ın rızası için yapmağa gayret edelim! Başında düşünelim, işi yaparken: “Yapalım mı, yapmayalım mı?.. Yapalım!.. Neden yapalım?.. Bunu yaparsak Allah'ın rızasını kazanırız da ondan... Haydi öyleyse, yapalım!” diye yapmalı insan.

Allah için sevmeli, Allah için buğz etmeli!.. Tabii, Allah için sevmek var: “Ben falancayı Allah için seviyorum.” Hem de gidip söylemek var. Diyeceksin ki:

“—Kardeşim, ben seni Allah için seviyorum!”

Çünkü, Peygamber Efendimiz, “Sevginizi sevdiğiniz insana bildirin, tebliğ edin!” buyurmuş. Tamam:

“—Kardeşim, yâhu ben seni seviyorum! Uzaktan haline bakıyorum, çalışmalarını takip ediyorum, beğeniyorum seni, hayranlık duyuyorum. Seni Allah rızası için seviyorum!”

Tamam, bunu söylemek de güzel bir şey. Çünkü onun gönlü hoş olacak, o da senin onu sevdiğini bilecek, o da ona mukabele edecek; müslümanlar arasında muhabbet olacak.

Sevmek ibadet olur, dostluk etmek ibadet olur; bazen de düşmanlık etmek, kızmak ibadet olur. Meselâ, bir adam birisini dolandırıyor.

Gözünüzün önünde, sizin gözünüzün içine bakarak adamı dolandırıyor... Veyahut vasıtadasınız, kalabalıktan bi'l- istifade adam ötekisinin cebine elini sokuyor. Şimdi burada ne yapacaksınız?.. Allah rızası için coşacaksınız, kızacaksınız, asabîleşeceksin, bağıracaksınız veyahut ne gerekiyorsa onu

yapacaksınız! Heyt diyeceksin, hôt diyeceksin, yapma diyeceksin; yaptırtmayacaksınız!.. Yâni, şerri işlettirmeyeceksin!..

Birisi ötekisini döğüyor... Olur ya, efe, kabadayı, karşısındakini zayıf görmüş, pataklıyor. Sen oradan geçerken ne yapacaksınız?.. Dur diyeceksin, engelleyeceksin; “Ayıp değil mi, günah değil mi, ne hakla yapıyorsun?” diyeceksin, zayıfın yanında yer alacaksınız!..

Bakın, bizim dedelerimiz geldikleri yerde, zayıfa yardım ederlermiş. Hangisi zayıfsa, ona yardımcı olurlarmış. Neden?.. Mazlumlara, mağdurlara, zayıflara yardım etmek sevap, onun için.

Demek ki bazen de, kızılacak şeyler olunca kızmak lâzım!..

Bazı kimseler için diyorlar ki:

“—Efendim, bu adam melek gibi adamdır... Bizim mahalledeki falanca kimse melek gibi adamdır, hiç kızmaz.”

Melekler öyle değil ki... Bazı melekler var, rahmet melekleri; bazı melekleri var, azab melekleri... Onlar azab edecekler cehennemde

veyahut Allah neyi emretmişse, kime azab götürmek gerekiyorsa, azab edecekler.

Biliyorsunuz, Taif halkı Peygamber Efendimiz'i kötü karşıladı. Tebliğini kabul etmediler, nasihatını dinlemediler, şehirden çıkarttılar. Taşladılar, yaraladılar, topuğunu kanattılar... Cebrâil AS o zaman geldi, dedi ki:

“—Yâ Rasûlallah, emredersen, kanadımla bu şehrin altını üstüne getireyim, ters çevireyim!” dedi.

Yâni, Peygamber Efendimiz evet dese, Taif şehri yok olacak, altı üstüne gelecek. Zelzele mi olacak, yer mi yarılacak, ters mi dönecek?.. Cebrâil AS bir şey yapacak. Cebrâil AS, Allah'ın büyük meleği... Azab da getirebilir melekler.

Melek gibi olmak hüner değil, Allah'ın emrini tutmak hüner... Kızılacak yerde kızacaksınız, kızılmayacak yerde kızmayacaksınız!.. Affedilecek yerde affedeceksin, sabredilecek yerde sabredeceksin!.. Peygamber Efendimiz'in hayatına bak! Peygamber Efendimiz nasıl hareket etmişse, sen de öyle hareket et!.. Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini oku! Her zaman söylüyoruz, her vaazda söylüyoruz. Aziz ve sevgili dinleyiciler, hepinizin evinde

Peygamber Efendimiz'in hadislerini ihtiva eden, içeren hadis kitaplarınız vardır. Hem de açıklamalı kitaplar vardır. Kimisi açıklamalıdır geniş geniş, kimisi küçüktür. Olsun, küçüğünden başlarsınız, büyüğünden devam edersiniz.

Peygamber Efendimiz bazen kızmış. Alnının ortasında, iki kaşının arasında bir damarı varmış, kızdığı zaman o böyle kabarmış. Herkes, “Peygamber Efendimiz sinirlendi, bak damarı kabardı, kıpkırmızı oldu.” diye anlarmış kızdığını...

Neye kızardı Peygamber Efendimiz?.. Bir haksızlık olduğu zaman, kızardı. Allah’ın emri dinlenmediği zaman, kızardı. Allah’ın buyruğu çiğnendiği zaman, kızardı. Demek ki, kızmak da var!.. Kızmamak iyi bir huy değil. Yerine göre kızacak, yerine göre kızmayacak.

c. İbadetlerin Sünnete Uygun Yapılması

Onun için, aziz ve sevgili kardeşlerim, her şeyin ölçüsünü Peygamber SAS Efendimiz’den anlayacaksınız. SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁵

إِنَّ لِكُلِّ عَمَلٍ شِدَّةً وَلِكُلِّ شِدَّةٍ فِتْرَةٌ
فَمَنْ كَانَتْ فِتْرَتُهُ إِلَى سُنَّتِي فَقَدْ
اهْتَدَى وَمَنْ كَانَتْ إِلَى غَيْرِ ذَلِكَ فَقَدْ هَلَكَ
(هـب . عن ابن عمرو)

⁵ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.188, no:6764; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.293, no:2105; Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.338, no:2346; Tahavî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.III, s.239, no:1048; İbn-i ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.I, s.61, no:44; *Müsnedü’l-Hâris*, c.I, s.357, no:235; Abdullah ibn-i Amr ibnü’l-As RA’dan.

Müsnedü’l-Hâris, c.I, s.356, no:234; Abdurrahman ibn-i Ebî Umre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XVI, s.279, no:44457; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.147, no:2071;

Câmiü’l-Ehâdîs, c.IX, s.171, no:8165, 8166.

RE. 128/12 (*Inne li-küllü amelin şiddeten, ve li-küllü şiddetin fetreten; femer kânet fetretühû ilâ sünnetî, fekadi'htedâ; ve men kânet ilâ gayri zâlike, fekad heleke.*)

“Her işin bir aşk ile, şevk ile, kuvvetle, şiddetle yapıldığı zaman vardır. Bir de fetret, gevşeme, duraklama zaman vardır.” Her amelin; yâni oruç, namaz, hac, zekât, ibadet, taat, cihad vs... “Her amel-i sâlihın bir kuvvetli yapıldığı zaman vardır, bir de rahatladığı, gevşediği fetret zamanı vardır, duraksama zamanı vardır. (*Femer kânet fetretühû ilâ sünnetî*) İbadetteki duraklaması, benim sünnetimin gösterdiği istikamette olursa, (*fekadi'htedâ*) insan hidâyet bulur.”

Demek ki, ibadeti yapacağız ama, ibadeti yapmadığımız ibadetsiz zaman da olabilir ama, bu da gene Peygamber Efendimiz'in sünnetiyle ortaya çıkacak.

Efendimiz bazen gece namaz kılmış, bazen uyumuş; tamam ben de uyuyacağım... Bazem oruç tutmuş, bazem tutmamış; tamam, bazı günler oruç tutabilirim, bazem de tutmam.

Çünkü Efendimiz bazem tutmamış. Tamam, ibadetteki gevşeme, yapmama, duraksama zamanının da sünnete uygun olması lâzım; ibadetin yapılmasının şeklinin de sünnete uygun olması lâzım!..

(*Ve men kânet ilâ gayri zâlike fekad heleke*)
“İbadeti yaparken veya ibadetteki gevşemesinde
bu esaslara riayet etmeyen helâk olur.”

İbadeti bırakıvermiş adam, kadın. Namaz
kılıyormuş, bırakmış. Tesbih çekiyormuş,
bırakmış. Gece namaza kalkıyormuş, bırakmış...
Tabii bunlar sünnete aykırı. Her şeyin yolu,
yöntemi var. Dinlenme zamanı var, istirahatı
var, molası var...

Meselâ, okullarda çocuklar eğitim görüyorlar
ama arada teneffüs dediğimiz molaları oluyor. O
olmasa çocuğun kafası şişer, öteki derse verimli
olarak kendisini veremez. Her şeyin ölçüsünü
anlamak istiyorsanız, yaptığınız zaman da sevap
kazanmak istiyorsanız, yapmadığınız zaman
da sevap kazanmak istiyorsanız; Efendimiz’in
sünnetini öğreneceksiniz. Neden?..

İslâm’ı Efendimiz getirdi, öğretti bize. Kur’an’ı
Efendimiz tebliğ etti bize. Kur’an-ı Kerim’i
efendimiz, peygamberimiz, serverimiz,
önderimiz Muhammed-i Mustafâ SAS anladı ve
anlattı ve uyguladı.

Ve bize Kur’an’ın nasıl yaşanacağını gösterdi.
Her şeyimizi Kur’an-ı Kerim’e uygun yapmaya
çalışmamız gerektiğine göre, demek ki,
Peygamber Efendimiz’in sünnetini öğrenmemiz
lâzım!..

Bu ay Arabî aylardan, kamerî aylardan
Şa’ban ayı, Peygamber Efendimiz’in ayıdır.
Ben bu Peygamber Efendimiz’in ayı olmasını
kendim şöyle yorumluyorum: “Peygamber SAS

Efendimiz'in sünnetini öğrenme ayı... Herkes Peygamber Efendimiz'in sünnetiyle, sîretiyle ilgili bir küçük kitabı bitirsin, Efendimiz'in İslâm'ı nasıl uyguladığını oradan topluca görsün! Kuşbakışı, ana hatlarıyla görsün!" diyorum. Ne kadar hızlı okursa, ne kadar geniş okursa, çok okursa o kadar iyi ama, en küçüğünden şöyle derli toplu bir kitabı okusa bile herhalde kâfî gelir. Efendimiz'in ayı olan bu Şa'ban ayında, Efendimiz'in sünnetini öğreniriz. Çünkü dinimizin yaşamının formülü, şekli, nümûnesi, misâli, timsâli Peygamber Efendimiz'dir.

Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimizi, Peygamber Efendimiz'in sünnetine en güzel tarzda uymaya muvaffak eylesin... Böylece hem Allah'ın rızasını kazanmayı nasib etsin...

Hem de Peygamber Efendimiz de tabii sünnetini ihyâ edenleri sevecek, şefaath edecek; Peygamber Efendimiz'in sevgisini kazanmayı, Peygamber Efendimiz'in şefaathine ermeyi nasib eylesin...

Gül yüzünü rüyamızda görmemizi nasib eylesin...

Ömrümüzü yolunda geçirmemizi nasib eylesin...

Ahirette ona cennetteki köşkünün yanında komşu olmayı nasib eylesin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Allah-u Teâlâ Hazretleri Şa'ban ayınızı da mübarek etsin...

Sıhhat ve âfiyet, şeref ve devlet ve saadette Ramazan'a ulaştırırsın...

Nice nice cumalara eriştirsin... Nice nice cumalar, inşâallah beraber böyle sohbetle karşı karşıya geelim!.. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin lütuflarını, sizlere ve sevdiklerinize dilerim. Cumanız mübarek olsun...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN

27. 12. 1996 - AVUSTRALYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

